

Έργο του νου, η μελέτη του Σύμπαντος (Στράτος Θεοδοσίου, Καθηγητής Ιστορίας & Φιλοσοφίας της Αστρονομίας Πανεπιστημίου Αθηνών)

/ [Πεμπουσία](#)



Τελικά αυτό που θα πρέπει να αντιληφθούμε είναι ότι ζούμε μέσα σε ένα Σύμπαν που δεν μπορούμε να το αντιληφθούμε μέσω των αισθήσεών μας και ότι αυτό που μπορούμε να αντιληφθούμε δεν είναι παρά μια σκιά αυτού που πραγματικά υπάρχει.

Όλα τα προηγούμενα, όμως, δεν σημαίνουν ότι η κλασική φυσική θεωρία, όπως τη γνωρίζαμε μέχρι σήμερα, δεν συνεχίζει να λειτουργεί άψογα όταν μελετάμε φαινόμενα μέσα σε μικρά κομμάτια του Σύμπαντος όπως λ.χ. είναι το πλανητικό μας σύστημα. Πάνω στις κλασικές αυτές επιστημονικές γνώσεις στηρίζεται η σύγχρονη τεχνολογία που κάνει τη ζωή μας άνετη και ευχάριστη. Όταν όμως έχουμε να μελετήσουμε συνολικά μεγάλες περιοχές του Σύμπαντος, ή ακόμα ολόκληρο το Σύμπαν, όπου οι αισθήσεις μας στέκουν αδύναμες, η επιστήμη μπορεί

να συνεχίσει την έρευνα, εφ' όσον τα φαινόμενα, οι μορφές και τα σχήματα που δεν μπορούν να γίνουν αντιληπτά από τις ανθρώπινες αισθήσεις, μπορούν να περιγραφούν από μαθηματικές σχέσεις τις οποίες η επιστήμη ονομάζει πρότυπα (μοντέλα).

Πρέπει λοιπόν να συνειδητοποιήσουμε ότι η μελέτη του μεγάλου κόσμου του Σύμπαντός μας δεν είναι πλέον έργο της εμπειρικής και αποδεικτικής μέσω των αισθήσεων επιστήμης, αλλά ένα έργο του νου μας, τον οποίο ίσως πολύ σύντομα θα πρέπει να τον χρησιμοποιήσει ο άνθρωπος, σαν μια επιπλέον αίσθηση, πιο ευαίσθητη από την όραση και την ακοή.

Βεβαίως όλα τα προηγούμενα πιστοποιούν το γεγονός, ότι εκτός των άλλων, άλλαξε το φιλοσοφικό υπόβαθρο των θετικών επιστημών. Από το 1700 μ.Χ. και έπειτα, η επικράτηση μέρους των ιδεών του Αριστοτελισμού, σε βάρος του Πλατωνικού Ιδεοκεντρισμού, στη Δυτική Ευρώπη, δημιούργησε το καθεστώς θεοποίησης της ύλης και των εφαρμογών της, δημιουργώντας αυτό που σήμερα λέμε σύγχρονο τεχνολογικό πολιτισμό. Με βάση τον Αριστοτελισμό, κυριάρχησε ο πραγματισμός του κόσμου των αισθήσεων και μια λογική που στηριζόταν στην Εμπειριοκρατία.

Ο μη αντιληπτός, από τις αισθήσεις, αλλά υπαρκτός, κόσμος των ιδεών του Πλάτωνα, και η θεωρία απεικόνισης του στις υλικές αισθητές μορφές, μη έχοντας τότε καμιά επιστημονική στήριξη και τεκμηρίωση, έγινε εύκολη λεία της αριστοτελικής πρακτικής σκέψης. Σήμερα όμως τα πράγματα έχουν αλλάξει, και μάλλον ο Πλατωνισμός παίρνει μια πανηγυρική ρεβάνς.

Όπως ήδη συζητήσαμε, η επιστήμη γνωρίζει ότι το Σύμπαν μας, όπως ακριβώς πίστευε και ο Πλάτωνας, είναι μη αισθητό λόγω του γεγονότος ότι περιγράφεται από μία μη Ευκλείδεια γεωμετρία. Και ακόμη ότι οι μορφές και τα σχήματα που αντιλαμβανόμαστε δεν αποτελούν παρά ψευδείς απεικονίσεις, άλλων, πραγματικών μεν αλλά μη αισθητών γεγονότων, τα οποία αποτυπώνονται σαν σκιές πάνω σε μικρά τμήματα του χώρου που οι αισθήσεις μας έχουν τη δυνατότητα να τα αντιλαμβάνονται.

Όμως δεν είναι μόνο ο Πλάτωνας που είχε προβλέψει τη νέα φυσική πραγματικότητα. Δεν πρέπει να ξεχνάμε και τους Ηράκλειτο, Δημόκριτο και Παρμενίδα, οι οποίοι δίδασκαν ότι αυτά που φαίνονται αντιληπτά στις αισθήσεις δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα, αλλά δημιουργούνται μόνο στη φαντασία των ανθρώπων, και ακόμα ότι η γνώση που προέρχεται από τις αισθήσεις είναι ψευδής, ενώ μόνο η διανοητική σύλληψη των πραγμάτων μας οδηγεί στη συμπαντική αλήθεια.

Με βάση τα προηγούμενα μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα πως οι προσωκρατικοί Έλληνες φιλόσοφοι είχαν φθάσει, πριν από μας, στη σύλληψη των βασικών αρχών που διέπουν τη λογική των σύγχρονων θετικών επιστημών.

[Συνεχίζεται]

Παρατήρηση: το παρόν άρθρο είναι το τρίτο μέρος της εισήγησης του Αναπληρωτή Καθηγητή του τμήματος Φυσικής του Πανεπιστημίου Αθηνών, Στράτου Θεοδοσίου, με τίτλο «Αθέατος κόσμος και σύγχρονη Φυσική», στην Επιστημονική Ημερίδα «Φιλοσοφία, Φυσικές Επιστήμες, Βιοηθική», που διοργανώθηκε από τη Διεθνή Επιστημονική Εταιρία Αρχαίας Ελληνικής Φιλοσοφίας και την Ένωση Ελλήνων Φυσικών, στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, στις 12/11/2014.

Το δεύτερο μέρος της εισήγησης μπορείτε να το διαβάσετε [εδώ](#)